

Procjena pragmatike i socijalne komunikacije u školske djece i odraslih osoba

Pragmatika

....kao uporaba jezika u socijalnim interakcijama, uključuje:

1. Uporabu jezika za različite svrhe kao što su: pozdravljanje, davanja informacija, zahtijevanje, traženje informacija i sl.
2. Prilagodbu jezika zahtjevima situacije i/ili sugovornika
3. Poštivanje pravila konverzacije i pripovijedanja

Osim toga, postoje i pravila o uporabi neverbalnih znakova u komunikaciji kao što su razmak između sugovornika, facijalna ekspresija, kontakt očima i sl. Ona su određena pojedinom kulturom i jezikom.

- 1) Znanje o tome da moram odgovoriti kad se postavi pitanje
- 2) Mogućnost sudjelovanja u razgovoru izmjenama sa sugovornikom
- 3) Sposobnost zapažanja i odgovaranja na neverbalni aspekt razgovora
- 4) Svjesnost o tome da moram “uvesti” temu u razgovor kako bi me sugovornik u potpunosti razumio
- 5) Znanje o riječima i tipovima rečenica koje moram upotrijebiti kada započinjem razgovor ili odgovaram na rečeno
- 6) Sposobnost zadržavanja (ili mijenjanja) teme
- 7) Sposobnost zadržavanja prikladnog kontakta očima
- 8) Sposobnost razlikovanja kako razgovarati i ponašati se prema različitim komunikacijskim partnerima

Osnovni pokazatelji teškoća u pragmatici:

- smanjena raznolikost u uporabi jezika
- nekoherencija tijekom razgovora (prelaženje s teme na temu i sl.)
- smanjeno monitoriranje sugovornika, njegovih reakcija i razumijevanja izrečenog

Vrlo često teškoće u uporabi jezika prate siromašniji rječnik i agramatičnosti.

Rapin i Allen (1983) prvi razlikuju PJT od pragmatičkog poremećaja.

Semantičko-pragmatički poremećaj

Pragmatički poremećaj

Bishop i sur., 2000

Zašto treba procijeniti pragmatiku?

- 1) Kako bi se utvrdio odnos semantičkih/sintaktičkih/fonoloških i pragmatičkih sposobnosti
- 2) Uočiti u kojim pragmatičkim kontekstima je djetetu/osobi potrebna dodatna podrška → vođena terapija

Procjena pragmatike:

- ☐ Testovi pragmatike (*pomalo kontradiktorno!*)
- ☐ Upitnici
- ☐ Sustavi za kodiranje interakcije u prirodnim uvjetima

Primjeri

<i>Dani</i>	<i>u</i>	<i>tjednu</i>	

Napiši dane u tjednu u ovih sedam “kućica”.

Koje je drvo
veliko?

Zeleno.

On trči na cestu i
tada ga sruši poštar koji
vozi ambulatna kola.

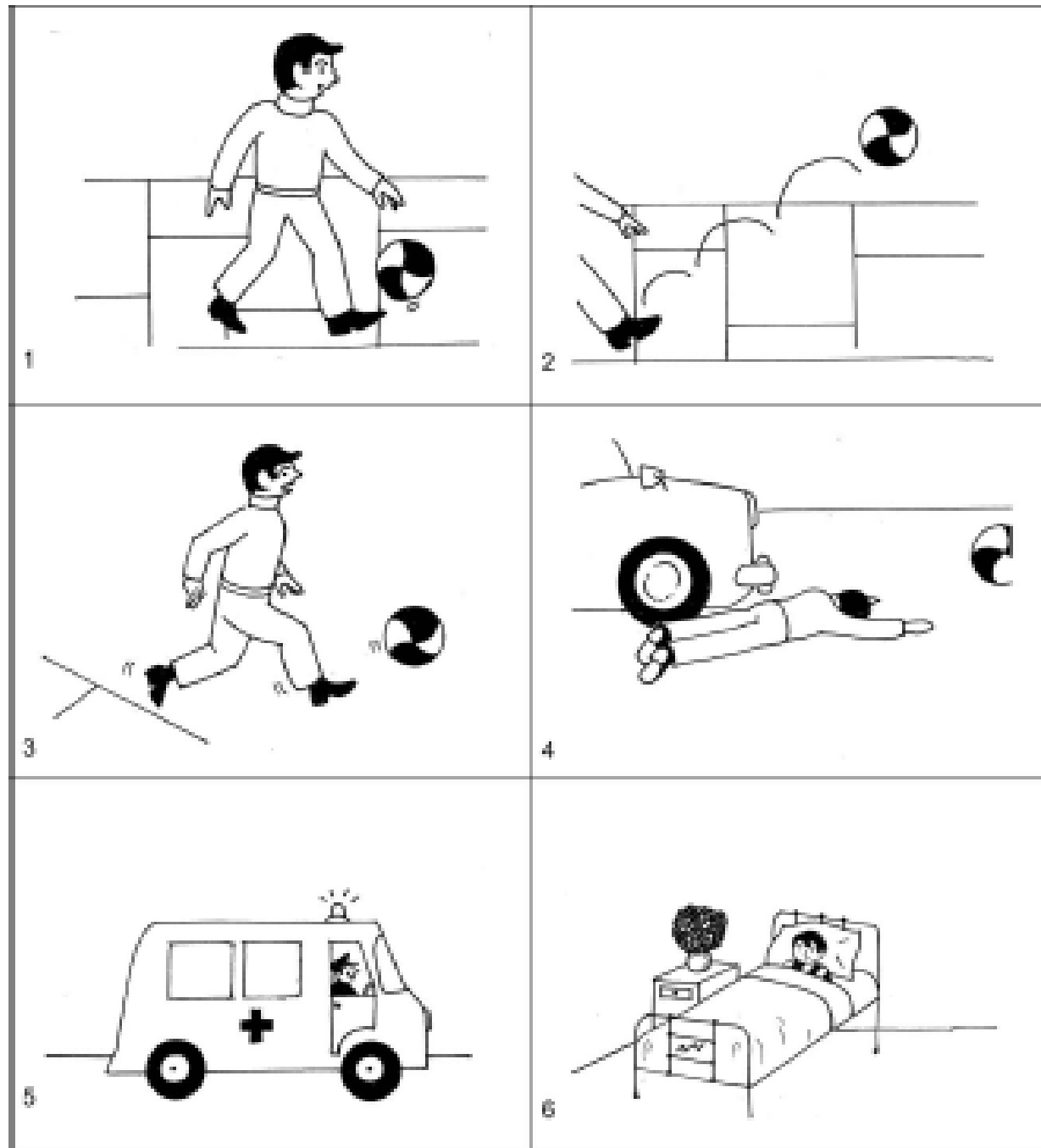

Fig. 2.2 Narrative picture sequence

Primjer

Ispitivač: *Zašto medo sakuplja jabuke?*

Djevojčica A.B.: *Zato što on ih voli breskve okrugle ove breskve su naračaste...da, i ovo je narančast (pokazuje prema drugom dijelu sobe gdje je lopta koja ima neki narančasti dio)*

Primjer

Ispitivač: *Ona ima loptu, to je njezina lopta. On ima loptu, ta lopta je...čija?*

Djevojčica A.B.: *S drukčijim šarama.*

Ispitivač: *Aa čija je ona?*

Djevojčica A.B. : *Sa šarama.*

Primjer

Ispitivač: *S kime sjediš u klupi?*

Djevojčica A.B.: *A.... ja... sjedim s djecom u klupi.*

Primjer

Ispitivač: *A*

što jedeš u školi, kakav obrok imaš u školi?

Djevojčica A.B.: *Ja... imam u školi... imam u školi... jelo.*

Primjer

Ispitivač: *Hajde pitaj mamu ako ne znaš, da čujem.*

Djevojčica A.B.: *hm...mmm.*

Ispitivač: *Kaži.*

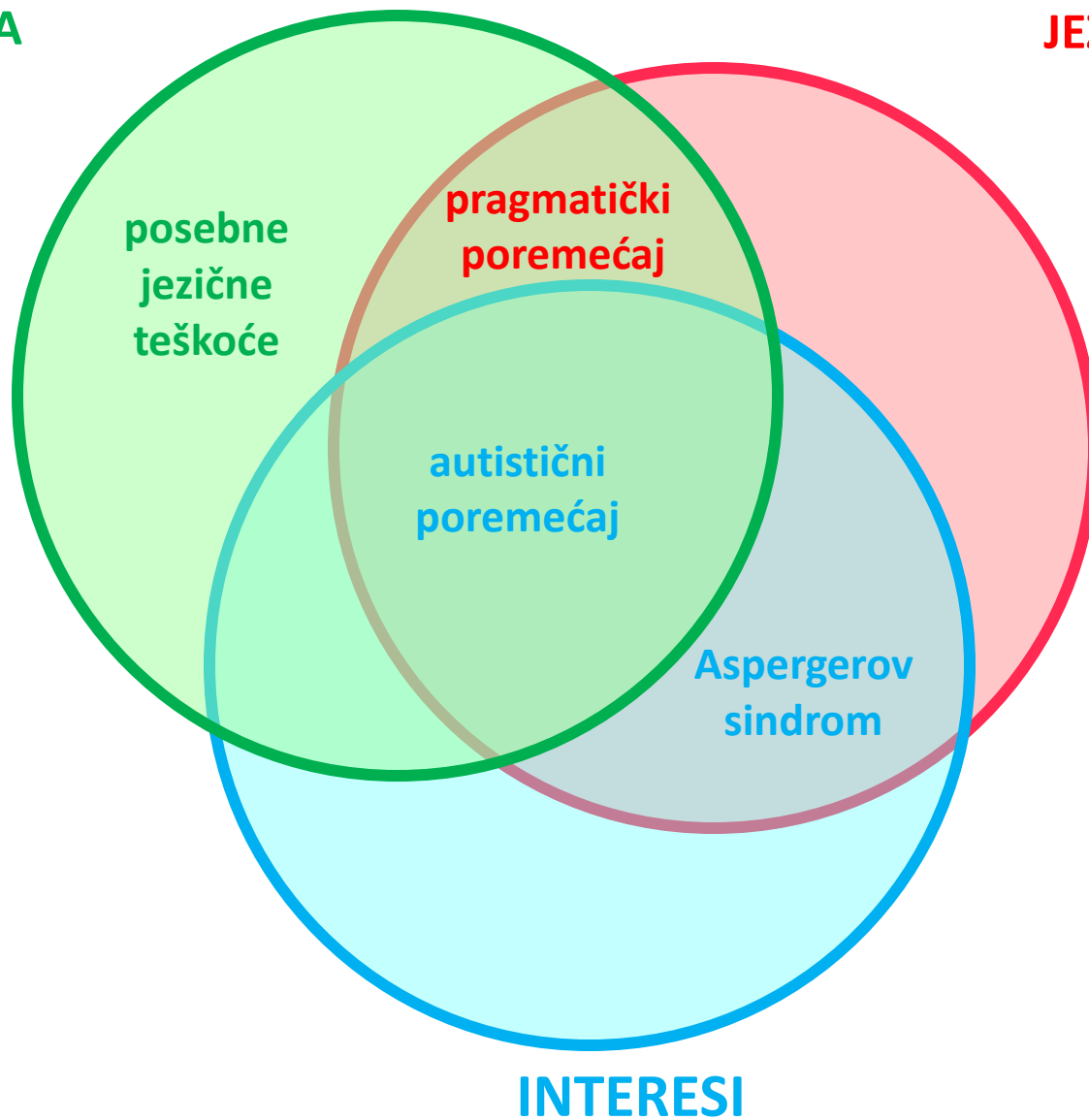
Djevojčica A.B: *A pitat ću te... hm... ja ću te pitati... hm ja ću te pitati.. nešto.*

Mama: *A što je?*

Djevojčica A.B.: *A pitam te nešto.*

**STRUKTURA
JEZIKA**

**SOCIJALNA UPORABA
JEZIKA**

Children`s Communication Checklist (CCC)

Bishop i sur., 1998

- Boduju se različiti vidovi komunikacije: govor, rječnik, struktura rečenice i jezične sposobnosti djece i adolescenata koji govore u rečenicama
- Obavlja se probir djece s jezičnim teškoćama
- Izdvajaju se djeca s pragmatičkim jezičnim poremećajem
- Izdvajaju se djeca koju treba uputiti na daljnju procjenu
Zbog sumnje na poremećaj iz autističnog spektra

DOB: 5-16 godina (djeca koja govore u rečenicama)

LJESTVICU ISPUNJAVA: roditelj ili stručnjak koji poznaje/prati dijete
barem 3 mjeseca

Ljestvica se sastoji od 70 tvrdnji na koje se odgovara:

- (1) Tvrdnja se **ne odnosi** na dijete **(0 bodova)**
- (2) Tvrdnja se **djelomično** odnosi na dijete **(1 bod)**
- (3) Tvrdnja se **u potpunosti** odnosi na dijete **(2 boda)**
- (4) **Ne mogu se odlučiti** (0 bodova)

70 tvrdnji je svrstano u **9 PODLJESTVICA:**

(A) Govor – fonološke i govorne sposobnosti

(B) Sintaksa – gramatičke sposobnosti

(C) Neprimjereno započinjanje razgovora – vidovi izmjene uloga

(D) Koherencija – koherentnost iskaza

(E) Stereotipnost – raznolikost tema u razgovoru i uporaba različitih riječi

(F) Uporaba konteksta – razumijevanje socijalnih pravila u različitim situacijama i uporaba jezika u kontekstu

(G) Raport – uporaba gesta i facijalne ekspresije

(H) Društveni odnosi – socijalno ponašanje koje se može povezati s autističnim poremećajem

(I) Interesi – specifični interesi koji se mogu povezati s autističnim poremećajem

(C)-(G)

**PRAGMATIČKI
KOMPOZIT**

Zbrojiti bodove za svaki kompozit i taj broj oduzeti od broja **30** !

Npr. $30 - 5 (1+1+2+2-1) = 25$

(! obratiti pozornost na pozitivne i negativne vrijednosti!!!)

A (Govor) < 27 poteškoće u razumljivosti govora

B (Sintaksa) < 29 poteškoće u sintaksi

Pragmatički kompozit **< 132**, a ne postoje odstupanja u društvenim odnosima i interesima

pragmatični jezični poremećaj

H (društveni odnosi) < 24

I (interesi) < 28

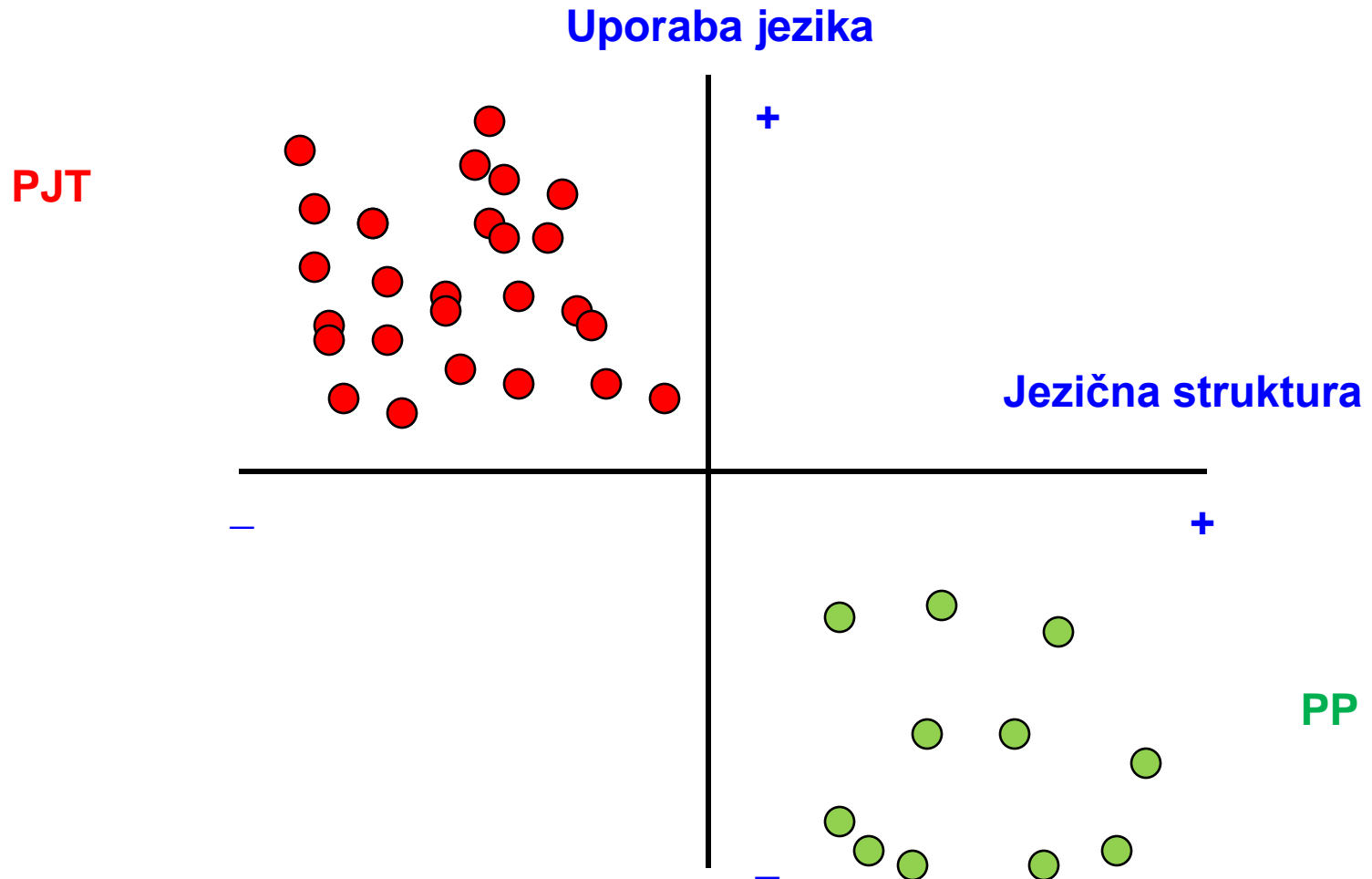

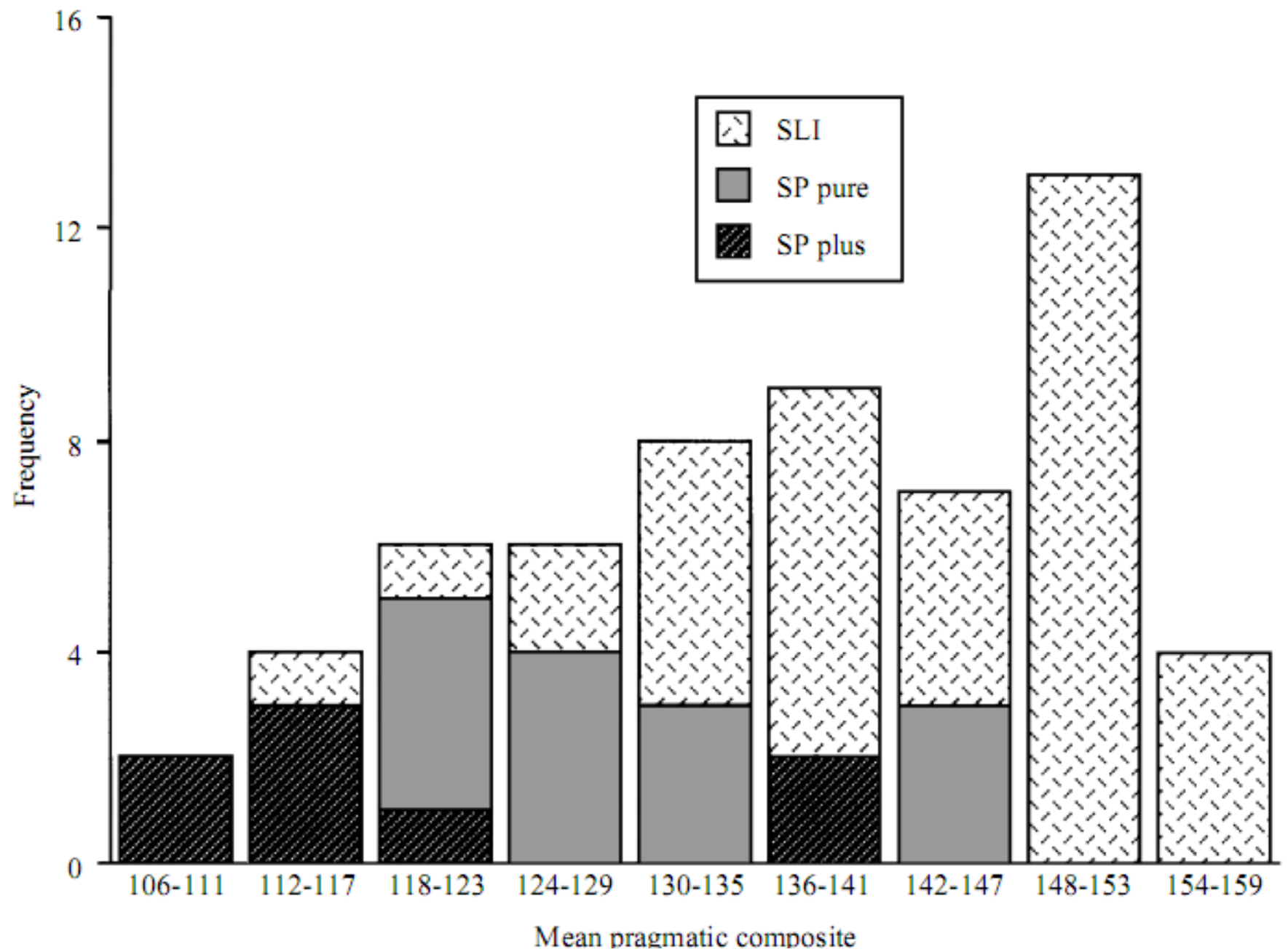
Ovako niski rezultati nisu uobičajeni u
djece s isključivo jezičnim poremećajima

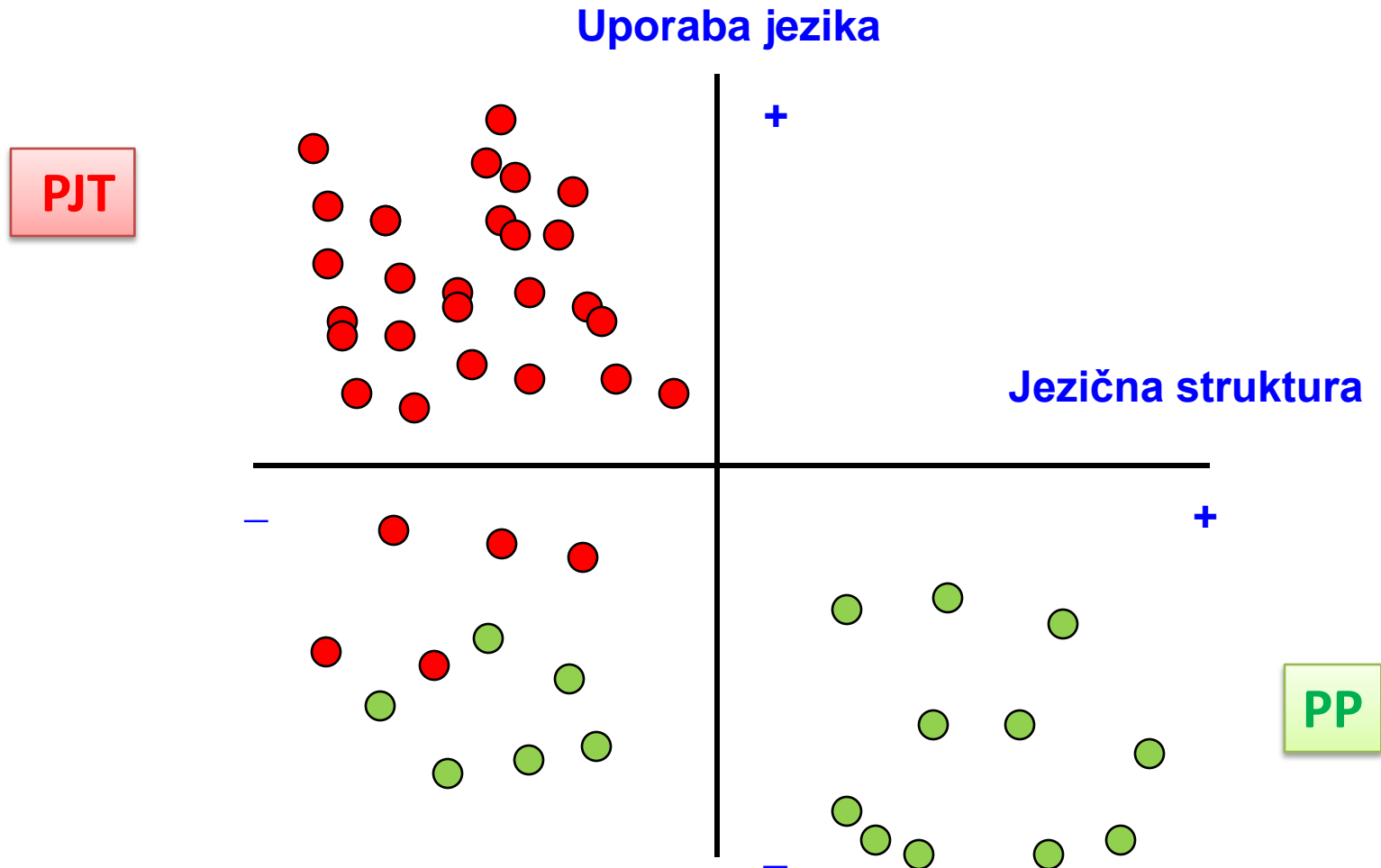
POREMEĆAJ IZ AUTISTIČNOG SPEKTRA?
(potrebna daljnja detaljna procjena)

Tradicionalno shvaćanje

Alternativno gledište

Preporuke: djeca s pragmatičkim poremećajem

- NE, nemojte pretpostaviti da su njihove teškoće samo sekundarna manifestacija PJT-a
- NE, nemojte pretpostaviti 'ovo je autizam'

ALI

- DA, uputite dijete na detaljniju procjenu kako bi se isključio poremećaj iz autističnog spektra

Table 1
Mean Checklist Subscale Scores (Rater A) for Language-impaired Children Subdivided According to School Diagnosis

Subscales	Possible range	Actual range	SP plus (<i>N</i> = 8 ^a)	SP pure (<i>N</i> = 14)	SLI (<i>N</i> = 37 ^b)	<i>F</i>	<i>p</i>
A. Speech	16–38	17–36	30.1 (4.49)	30.6 _x (4.65)	26.5 _y (5.05)	4.34	.018
B. Syntax	24–32	24–32	30.3 (1.58)	29.2 (2.12)	28.7 (2.24)	1.86	.165
C. Inappropriate initiation	18–30	20–30	25.0 _x (3.29)	25.9 (3.57)	28.0 _y (2.37)	5.48	.007
D. Coherence	20–36	20–35	23.6 _x (3.11)	25.5 _x (2.38)	28.7 _y (4.44)	7.34	.002
E. Stereotyped conversation	14–30	15–30	21.4 _x (4.87)	23.9 _x (3.65)	27.5 _y (2.04)	17.84	< .0001
F. Use of context	16–32	19–32	22.3 _x (4.27)	24.2 _x (3.58)	28.5 _y (2.90)	16.86	< .0001
G. Rapport	18–34	18–34	25.0 _x (4.72)	29.1 _y (3.36)	31.0 _y (2.87)	11.54	< .0001
H. Social relationships	14–34	20–34	25.3 _x (4.00)	28.9 (4.19)	29.9 _y (3.56)	4.25	.020
I. Interests	20–34	25–34	28.3 _x (2.07)	30.8 (2.29)	31.8 _y (2.08)	7.19	.002
Pragmatic composite (subscales C to G)	86–162	100–158	119.6 _x (12.68)	129.8 _x (8.79)	143.2 _y (10.39)	21.18	< .0001

^a *N* = 7 for social, *N* = 6 for interests.

^b *N* = 36 for use of context, *N* = 33 for social and interests.

Means with different subscripts are significantly different on Scheffé test at .05 level.

PROBA	PRIMJER	PONAŠANJE KOJE SE IZAZIVA	PRIMJER
ZAPOČINJANJE TEME	“Usput rečeno, bio sam jučer na plaži”	1. Odgovorljivost 2. Održavanje teme 3. Važnost	1. “A ja sam bio na skijanju” 2. “I moja djevojka je također bila sa mnom.” 3. “Obožavam vikend!”
PITANJA	“I, kako je bilo na utakmici?”	1. Odgovorljivost 2. Održavanje teme 3. Važnost 4. Informativnost	1. “Bilo je dobro” 2. “Bila je gužva” 3. “Pobijedili su domaćini” 4. “Igrali su se produžeci”
ZAHTJEVI ZA “POPRAVLJANJEM”	Što se igralo?	1. Odgovorljivost 2. Prilagodba slušaču 3. Strategije popravljanja	1. “Produžeci” 2. “Bilo je izjednačeno, pa se igralo još” 3. “Znaš li što su to produžeci?”
IZVOR TEŠKOĆA	“Možeš li mi dodati ljepilo?” (nema ljepila)	1. Asertivnost 2. Monitoriranje razumijevanja 3. Traženje pojašnjenja	1. “Ovdje nema ljepila” 2. “Jesi li rekao da ti dodam <u>ljepilo</u> ?” 3. Mislio si na selotejp?

Autism-Spectrum Quotient (AQ)

Baron-Cohen i sur., 2001

Socijalne vještine (1,11,13,15,22,36,44,45,47,48);

Prebacivanje pažnje (2,4,10,16,25,32,34,37,43,46);

Usmjerenost na detalje (5,6,9,12,19,23,28,29,30,49);

Komunikacija (7,17,18,26,27,31,33,35,38,39);

Imaginacija (8,14,20,21,24,40,41,42,50).

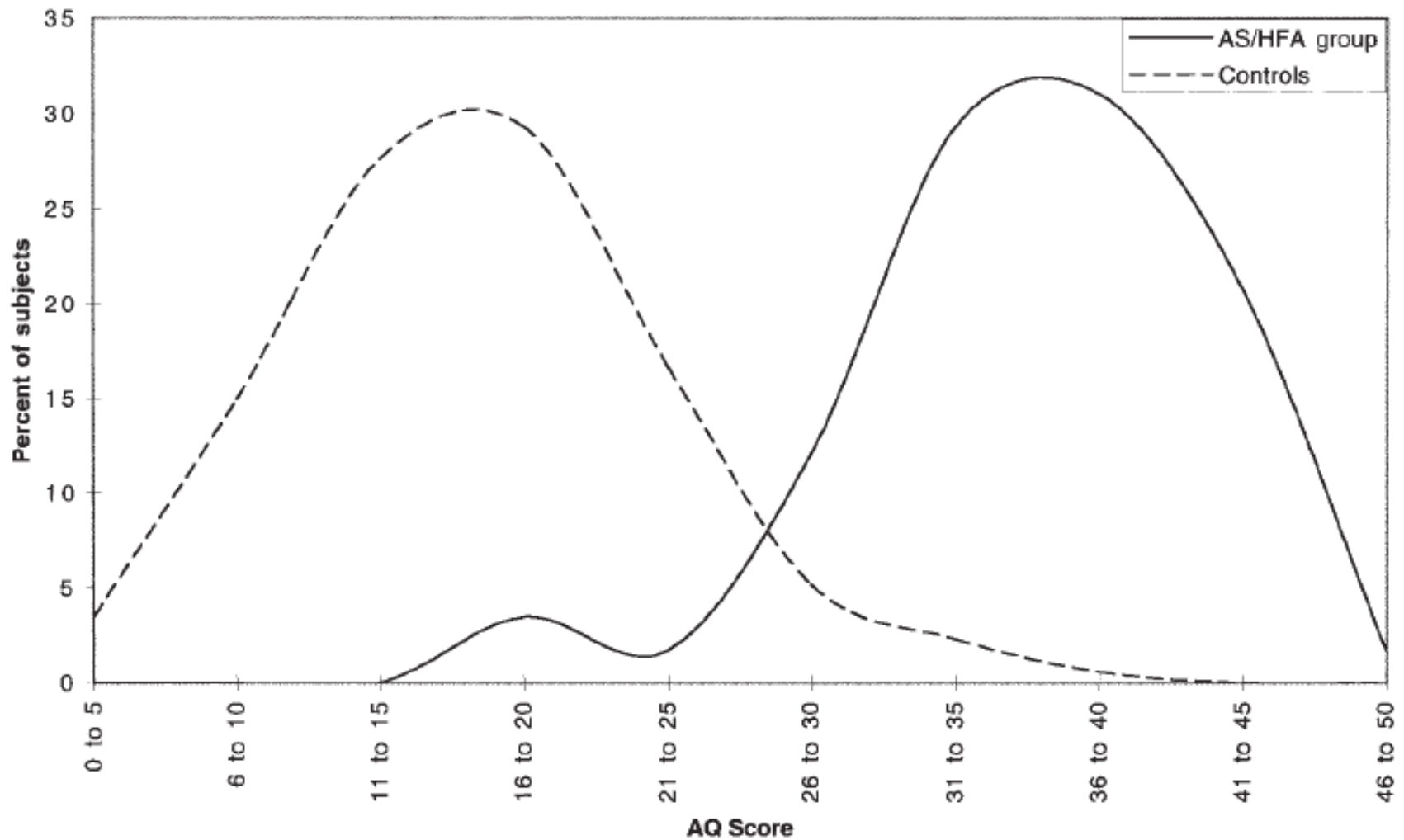

Fig. 1. AQ scores in AS/HFA group and controls (Groups 1 and 2).

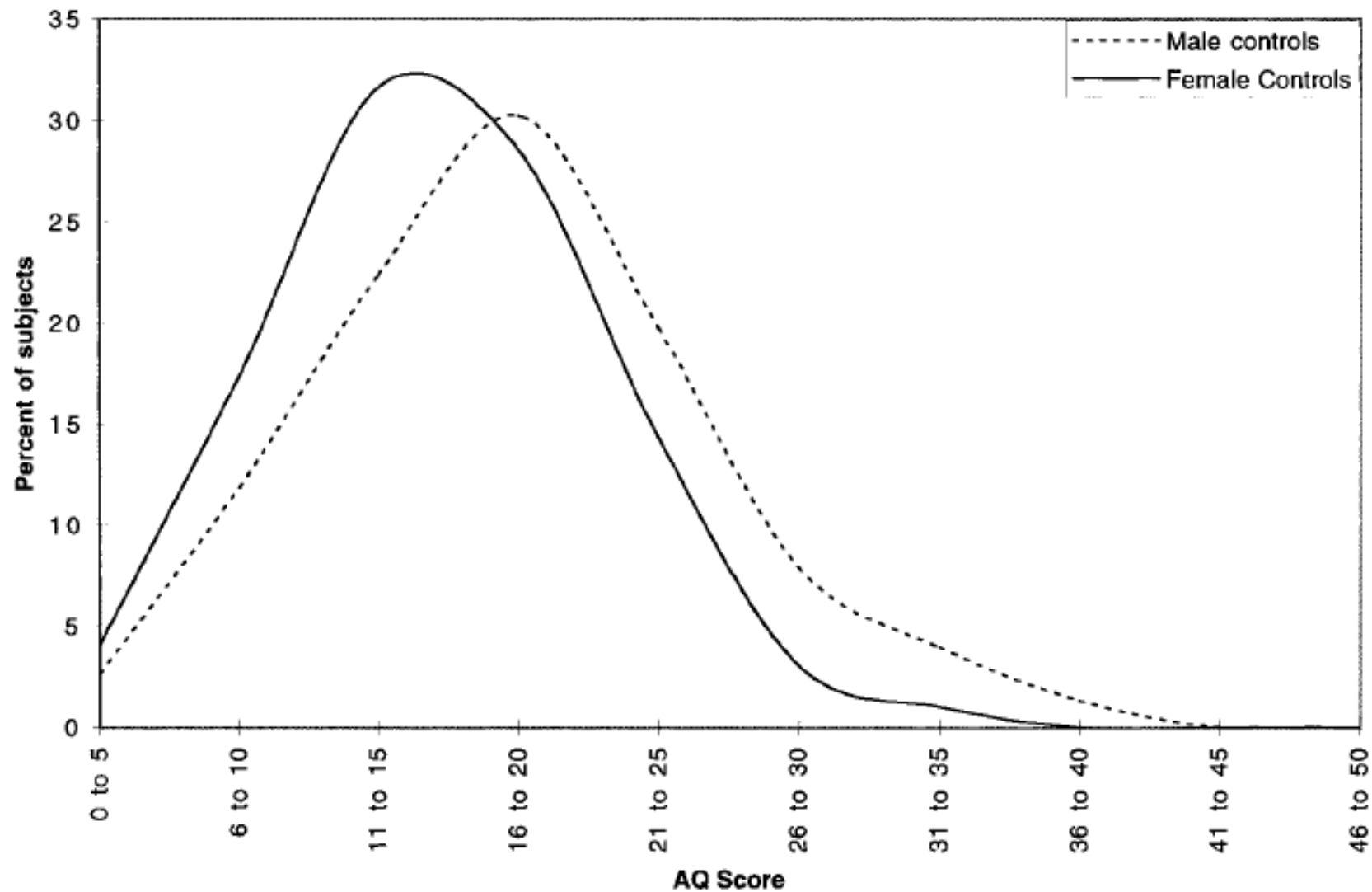

Fig. 2. AQ scores in male and female controls (Group 2).

- ☐ Vještina čitanja?
- ☐ Razumijevanje jezika?
- ☐ Procjena vlastitih komunikacijskih sposobnosti?